

Løssalg: 52,50 kr.

**HUSK GENERALFORSAM-
LINGSWEEKEND DEN
12.-13. MARTS 2016!**

ISSN 1904-6375

DANSKE POTTEMAGERE

Medlemsblad for Dansk Pottemagerforening af 1894

Nr. 41
november 2015
www.danskepottemagere.dk

INDHOLDSFORTEGNELSE

Formandens leder	Side 1
Den danske keramikfabrik	Side 1
Learning from Japan	Side 2
Lidt historie	Side 3
Spændende besøg i Tolne	Side 3
Annoncer	Side 6

Sidste frist for indsendelse af artikler, læserbreve, annoncer, kommentarer, ris og ros er:

1. februar 2016

Næste udgave af Danske Pottemagere udkommer i februar 2016

Ansvarshavende redaktør:

Meike Diederichsen
Malling Bjergetvej 66
8340 Malling
meikeskeramik@hotmail.com
Tlf: 26 37 78 30

FORMANDENS LEDER

Af Finn Risom

Bestyrelsen har været samlet hos Lisbeth Kring i hendes værksted i Tommerup for at planlægge kommende aktiviteter. Af forskellige grunde bliver der ikke noget efterårsarrangement i år. Forårsweekend med generalforsamling i 2016 bliver til gengæld på Fyn den 12. - 13. marts med bl.a. besøg på Vedstaarup Teglværk og CLAY i Middelfart som del af weekenden. Sæt datoerne i kalenderen! Lisbeth Kring står for planlægning af dette arrangement.

Efterårsarrangementet 2016 bliver holdt den 17. - 18. september i "Sagnlandet" ved Lejre. Det bliver en weekend med tema om sorte potter (jydepotter). Men Sagnlandet har pottemagerværksted med både "sorte" og "røde" potter og byder på mange andre oplevelsesmuligheder omkring Kongernes Lejre. Christian Glahn og Finn er ansvarlige for dette arrangement.

Fællesudstillingen med tema om udendørskeramik er ikke kommet så langt i planlægningen, og målet er nu at gennemføre den i 2017. Arbejdsgruppen

der planlægger, er Signe Kähler, Maj-Britt Lindequist, Lene Kaas og Anna Johannsdottir, samt Dorith Lønbæk, som også er gået med i forberedelsesarbejdet.

DEN DANSKE KERAMIKFABRIK PÅ BORNHOLM

Som flere medlemmer måske har set i medierne, så er der netop nu gang i et spændende projekt på Bornholm. Det er et nyt, fællesejet produktionssted for keramik, som p.t. 16 keramikere er gået sammen om. Vores medlem Christina Friis er en af dem.

Tanken bag fabrikken er, at det skal være muligt at producere keramik i Danmark, og at stedet skal være med til at bevare den høje håndværksmæssige kvalitet, som dansk keramik er kendt for. Baggrunden for projektet er tydeligvis en frustration over, at keramikproduktion alt for ofte bliver flyttet til udlandet, samtidig med at de uddannelsesmæssige muligheder på området gradvist er blevet forringet.

Fabrikken bygger på den danske andelstanke og har en bevidst holdning til både miljø og moral. Det sidste giver de udtryk for i en fælles kodeks, der fx foreskriver, at man ikke må skrive 'handmade' under et produkt, der er maskinelt fremstillet. Med hensyn til miljøet understreger de, at lokalt fremstillede produkter ikke belaster kloden med transportforurening. Desuden har Bornholm ambitioner om

At keramikfabrikken skulle etableres på Bornholm er for øvrigt ikke nogen tilfældighed. Øens lange tradition med keramikhåndværk sætter den kulturelle ramme, og Keramikskolen kan levere stadig fornyelse i form af samarbejde med undervisere og praktikanter.

Ifølge Susanne Meyer, der er kommunikationsansvarlig for projektet, betragter de heller ikke Bornholm som et afsides liggende sted. For nordiske samarbejdspartnere er det tværtimod ganske nemt at flyve til, og uanset hvad vil det være nemmere og hurtigere at samarbejde om en produktion her, end hvis den foregik i Kina eller Portugal.

Her i starten er tanken, at keramikfabrikken vil blive bemandet med en daglig leder og to produktionsmedarbejdere. Hvis det går godt, vil der selvfølgelig kunne ansættes flere. De 16 andelshavere har hver skudt 34.000 kr. ind i foretagendet, og udover det er der fonde, der støtter etableringen. For udenforstående vil det desuden være muligt snart at købe b-anparter, hvis man vil støtte virksomheden, og der arbejdes løbende på sponsorkontrakter. Ejerne har alle sammen egne firmaer i forvejen, og det er helt op til den enkelte, hvordan og i hvor høj grad vedkommende vil benytte sig af fabrikkens faciliteter.

I forhold til produktionen har projektet allerede medvind fra staten. Designmuseum Danmark (det tidligere Kunstindustrimuseum) i København åbner den 13. november en udstilling om dansk design nu, og til den har andelshaverne fået lov til at sammenstille deres eget stel. Titlen på stellet bliver "Upside down". Det hentyder til, at man normalt 'gemmer' sin signatur i bunden af produktet. I det nye design vil man nu lægge op til at vende denne tradition på hovedet og gøre den nye fabriks logo synlig.

Fabrikken åbner først i starten af det nye år - lige nu er man travlt beskæftiget med at sætte bygningerne i stand i Nexøs nedlagte møbelfabrik, der under betegnelsen "Bright Park Bornholm" huser

Det bliver prototyperne, fremstillet på de 16 ejeres egne værksteder, der bliver udstillet på Designmuseet, men de bliver så også det første, der sættes i produktion, når fabrikken står klar.

Den danske keramikfabriks kunder vil både være nogen, der køber de varer, ejerne selv fremstiller eller får fremstillet på fabrikken, og nogen, der kommer med ønsker og ideer til designprojekter, som fabrikkens medarbejdere så kan hjælpe dem med at føre ud i livet. Keramikfabrikken er dermed tænkt som et fagligt højt kvalificeret sted, hvor man kan få produceret lige præcis det design og det antal, man har brug for - som udgangspunkt i hhv. porcelæn og stentøj.

Der vil på fabrikken være mulighed for støbning, inddrejning, overdrejning og hånddrejning. Til overfladerne vil der blive tilbudt sprøjte- og dypglasering og forskellige dekorationstyper, bl.a. med begitning. Brændingen er indtil videre kun oxyderende. Det bliver spændende at følge fabrikkens udvikling!

LEARNING FROM JAPAN

På Designmuseet Danmark kan man netop nu se en meget spændende og rost udstilling om Japans indflydelse på dansk kunsthåndværk. Udstillingen er et led i museets 125 års jubilæum, og det giver god mening, for allerede dengang satsede museet på at finde inspiration til det danske kunsthåndværk og design i Japan. Det var museets første direktør, Pietro Kohn, der lagde grundstenen til en omfattende samling. Den er så stor, at der i depoterne er et betragteligt antal genstande, som kun sjældent er blevet vist.

Designere og designstuderende har dog, især i begyndelsen af det 20. århundrede, haft frit adgang til Kunstindustrimuseet og dets japanske samling. Hvor meget der kom ud af det møde, viser udstillingen, og det gælder både tekstil, grafik, møbeldesign og selvfølgelig keramik.

I keramikken kan man se japanske spor både i de figurative værker af fx J.F. Willumsen og i brugskeramikken med de ofte mørke blå og brune farvenuancer, eller de dramatiske glasuroverflader.

LIDT HISTORIE

Af Annelis Rasmussen, Hovedgaard Keramik

Da jeg gik i skole, arbejdede jeg hver eftermiddag på værkstedet "Dissing Keramik" i Hovedgård. Min bror Willy Rasmussen havde købt værkstedet af den gamle Ejnar Dissing og fortsatte med at lave småfigurer både til danske forretninger og især til det amerikanske marked, fx "Solvang" i Californien.

Vi var 15 damer på værkstedet, som udstansede, glattede, sleb, malede, fyldte ovn, pakkede osv. Nu er min bror gået på pension, og jeg har arvet formene og stansemaskinen. De oprindelige fugle var med blå bemaling, men vi laver dem kun i hvidt stentøj og i hvid porcelæn. Min datter Suzanne kommer engang imellem og laver unikke skåle af porcelænsler og kommer med gode ideer til nye ting.

Hos "Dissing Keramik" skifter man ikke med moden, de gamle forme fra 1912 bliver stadig brugt. Her er det isbjørnen og fuglen, som Annelise Hansen viser frem.

Af det gamle avisudklip kan man se, at formene oprindeligt er fra 1912

SPÆNDENDE BESØG

Af Gregory Miller, Tolne, på dansk ved Meike Diederichsen

I begyndelsen af oktober fik vi med kort varsel uventet besøg af nogle overnattende gæster fra Tyskland og England på Tolne Gæstgivergaard. Faktisk havde vi netop travlt med de indledende øvelser til at fylde vores nye Anagama (artikel i næste blad) Det fik vores engelske gæst til at fortælle, at hendes mor også havde været keramisk kunstner, og lidt efter lidt dukkede der en fortælling op. Den var så fascinerende, at jeg, trods travlhed, følte det livsnødvendigt at interviewe hende for at høre den mere detaljeret. Den følgende historie er således bygget på dette interview.

Frances' mor, Margarete Marks, var tysker. Hun blev bl.a. uddannet ved Bauhaus fra 1920-21, hvor hun var en af de første kvindelige studerende, og efterfølgende etablerede hun i 1923 sin egen keramikmanufaktur, Haël-Werkstätten, i Marwitz i udkanten af Berlin sammen med sin mand Gustav Loebenstein. Fabrikken var en stor succes. Den havde 120 ansatte og solgte både i selve Tyskland og til udlandet, fx til Frankrig, England, Chile og USA. I 1927 døde Gustav i en bilulykke, men på trods af det ekspanderede fabrikken, nu under Margaretes ledelse.

I 1933 blev det forbudt for jøder at eje fabrikker i Tyskland, og hun solgte Haël-værkstederne til en nazifunktionær, Heinrich Schild, formentlig for en brøkdel af det, de var værd. Hun efterlod sin søn hos noget familie, hvorefter hun rejste til Palæstina, Jugoslavien og Danmark for til sidst at emigrere til England, hvor Haëls største eksportmarked havde været. Her flyttede hun til Soke-on-Trent. Med sig havde hun et større udvalg af keramik samt tegninger, hun havde lavet i Tyskland.

Testel fra 1924, Haël-Werkstätten

Avisudklip der modstiller Haël-keramik og traditionel keramik og stiller det ledende spørgsmål: Hvilket er smukkere?

De to æstetiske udtryk præsenteres som to racers forskellige

Vores gæst, hendes datter Frances, blev født i 1941, og i det her følgende interview er der fokus på minderne om hendes mor, mens hun voksede op: "Hvad er det tidligste minde, du har om din mor?" "Det kan jeg ikke rigtigt sige. Jeg har skitser af mig selv, som hun har tegnet. Jeg var måske to eller tre år gammel. Meget yndig, med masser af lyse lokker. Hun tegnede konstant, og hun var meget dygtig til det."

"Hvordan var det at have en mor, der arbejdede med ler?" "Det vidste jeg faktisk ikke, før jeg fandt ud af, at hun havde et værksted i kælderen. Jeg var måske 12-13 år gammel. Vi havde en ovn nederunder, hun havde en sparkeskive og en elektrisk drejeskive og to ovne. Jeg lærte aldrig at dreje, for vi havde et anspændt forhold. Når jeg gik i skole om morgenen, og hun havde brændt, så vidste jeg, at hendes humør afhang af, om brændingen havde været vellykket eller ej."

En ung Margarete Heymann-Loebenstien - en forretningskvinde i 1920'erne

Fabrikkens signatur, sammensat af bogstaver fra parrets efternavne

"Jeg blev født i 1941, og på det tidspunkt stoppede hun med at lave sin egen keramik. Hun blev ansat hos Mintons og arbejdede for Folly and Ridgeway. Der lavede hun sine klassiske værker i porcelæn. Hun var ansat i pottemagerværksted, men det fungerede ikke. Hun arbejdede sammen med andre i værkstedet, og hun var dygtig til sit fag, men det håndværksmæssige niveau var meget forskelligt fra det i Tyskland. Drejernes og malernes færdigheder var ret begrænsede. Hun havde det yderligere svært, fordi hun havde været vant til selv at

stå for alt salget, hvilket hun også var fremragende til. Dengang hun boede i Tyskland, eksporterede hun jo fx til London og fungerede samtidig som sælger for sine egne værker."

"I England videreudviklede hun nogle af sine tyske porcelænsserier, hvilke var ret succesfulde, men hun kunne ikke ret godt med chefdesigneren. Så påtog hun sig også at uddanne unge lærlinge, men kunne ikke gøre det ordentligt. Man må huske, at hun overhovedet ikke kunne tale engelsk, da hun ankom til England, og det tog hende en del år at lære det."

"Men selvom hun ikke kunne engelsk og var ny til det engelske samfund, kunne hun alligevel klare sig. Hvordan kan det være?" "Den by hun flyttede til, Stoke-on-Trent, havde tre venstreorienterede parlamentsmedlemmer og et meget tæt, stærkt aktivistisk præget fællesskab. Der mødte hun min far, som var 22 dengang, og hun hjalp ham med tysk. Hun havde nogle få måneder sammen med ham, og så flyttede han til Oxford. Min far havde tilbragt et år i USA, og måske hjalp det med at forstå min mors situation som nytilflytter til England. Min mor var i Stoke-on-Trent under krigen, og hun må være blevet støttet af den sociale gruppe omkring de aktive parlamentsmedlemmer. Da hun kom, havde hun allerede kontakt med direktøren for Burslem School of Art, og inden for de første seks måneder efter hendes ankomst kunne hun få en udstilling der med de ting, hun havde haft med sig. Hun havde jo solgt en del keramik til England, inden hun kom, så hun havde lidt af et navn og et godt ry, og det bar hende igennem i et stykke tid."

"Hvorfor stoppede hun med at designe og producere keramik?" "Det var i 1941, og min far var blevet indkaldt. Han var blevet sendt væk fra Stoke-on-Trent, og hun lavede nu emner, der var drejet andre steder, men som hun dekorerede. Men så

lukkede mange af disse virksomheder, og hun havde ikke rigtigt etableret sig. Det sidste slag var sandsynligvis min ankomst. Hun havde allerede sin 17årige søn hos sig, min halvbror. Han var 14 år, da han kom til England. Der var meget at lave, og der var simpelthen ikke tid til at designe og producere keramik dengang. Min far var der heller ikke i den periode. Han var del af militærets uddannelsesstyrker og havde svært ved at komme tilbage til min mor. Vi boede i et lille bitte hus i Darvisher, hvor man havde holdt høns, før vi flyttede ind. Vi flyttede dertil under krigen, fordi man regnede med, at man var mere sikker ude på landet.”

“*Hvornår begyndte hun at lave keramik igen?*” “Hun var begyndt at sælge oliemalerier til Red Fern Gallery, og der var ved at komme fokus på hende. Til sidst beslutte hun sig for at gå på kunsthøjskole - Caimbourogh art school. Hendes medstuderende troede på det tidspunkt, at hun var lærer, og hun ville givetvis have været kvalificeret, men i virkeligheden var hun der mest for at kunne bruge faciliteterne. Hun fik ler i hænderne igen og begyndte efterhånden atter at lave sine egne værker. Da hun begyndte at producere igen, havde hun alt, hvad hun havde brug for for at udstille, fordi hun havde haft det med fra Tyskland: Hun havde glashylder i forskellige vinkler - meget moderne - og hun brugte dem til også at udstille sine nyere værker. Jeg vidste faktisk ikke, at hun havde en hel masse Haël-keramik, for selvom vi havde et stort hus, var alle genstande fra den tyske fabrik anbragt uden for syns- og rækkevidde.”

“*Hvorfor tror du, hun ikke havde sin keramik fremme?*” “Måske var tingene for værdifulde, eller måske ville hun ikke blive mindet om Tyskland. Kunstnerisk var hun en uforløst kvinde, frustreret og vred. Hun havde trives i Tyskland, og det selvom hun både havde mistet sin mand i en bilulykke og et af sine børn ved en ildebrand. Og så kom hun til England, og ingenting fungerede for hende. Hun blev nemt frustreret over min far og mig. Han var kommet forholdsvis sent af sted i krigen og var derfor med i besættelsesmagten i Tyskland i ca. et år. Da han kom tilbage derfra, forværredes deres forhold. De havde været adskilt i mange lange perioder, hun ville helst male og lave keramik og kunne ikke samle sig om at være husmor samtidig. Hun kunne finde på at sætte mad over og bagefter gå over og begynde at male, og jeg kom så hjem til et køkken fuld af røg og brændte gryder.”

“*Kom hun i sidste ende til at lave potter?*” “Ja, hun brændte ca. en gang om ugen. Hun lavede også håndbyggede ting. Hun blev dog aldrig accepteret af pottemagerforeningen i England, jeg aner ikke, hvorfor. Hun solgte sine ting to eller tre steder hos Heals, den førende designforretning i England,

der også havde hjulpet med at emigrere. Så hun havde et par udmærkede udsalgssteder, men det var ikke det samme som at have sin egen manufaktur som i Tyskland, og hun lavede alting selv. Hun arbejdede både i porcelæn, stentøj og lertøj og lavede også mosaikker i cement, nogle af dem tredimensionelle. Hun lavede to mosaikker til arkitekturprojekter af Bernard Engels, værker på flere kvadratmeter til indgangshallerne i bygninger. Hendes fliseborde var meget populære. Hun brugte glasur med voksdekoration til fliserne, og en smed lavede rammen. I grunden lavede hun alt, hvad hun kunne komme i nærheden af.”

Efterskrift: Efterhånden fik Margarete Marks succes og udviklede det ry, som hun fortjener, både i og uden for England. Mens det var keramikken, der var rygraden i hendes produktion i Tyskland, blev det maleriet, der prægede hendes sene år, og hun havde mange udstillinger, også internationalt. Efter hendes død har der været talrige udstillinger, og hendes værker findes på mange museer. Også interessen for Haël-keramik er genopblusset med retrospektive udstillinger, mest bemærkelsesværdigt på Theis Keramik Museum i Berlin og Milwaukee Art Museum i 2012.

Det er næsten umuligt at unddrage sig det strejf af tragedie, der er over Margarettes liv med tabet af sin mand i en bilulykke og af et barn i en ildebrand, nazisternes overtagelse af hendes fabrik, og antisemitismen i Europa. Alligevel lykkes det for hende at finde fodfæste i et nyt land, designe keramik, opfostre en datter, udstille og udbygge den håndværksmæssige identitet, hun havde med sig fra Tyskland, til en ny i England. I øjeblikket skrives der en bog og et katalog over hendes værk, som Dr. Ursula Hudson planlægger at udgive i 2016. Vi føler os meget heldige, at Frances Marks valgte at bo på Tolne Gæstgivergaard i tre dage, og at vi fik lov til at høre hendes mors historie fra hende.

Elvarmeteknik

Elektriske ovne til bearbejdning af glas

Elektriske kammerovne til keramik

Maskiner og udstyr

Elektriske topovne til keramik, op til 1320°C

ROHDE

Keramik, glas og stentøjsovne
Varmespiraler, automatik, termoføler og
guldsikringer
SALG - SERVICE

Jørgen Bang Oldhøj
Telefon +45 8626 0107
www.elvarmeteknik.dk

Benny V. Christensen
Import Export Agentur

TOTAL - LEVERANDØR TIL DEN KERAMISKE INDUSTRI

- Importør af VINGERLING' keramiske lertyper
- Importør af FERRO's keramiske glasurer og oxyder
- Levering med egen bil

Humblevej 26 B, Kædeby, 5932 Humble
Telefon 62 57 12 80 - Telefax 62 57 29 37 - Mobiltelefon 20 46 39 98
e.mail: bennychristensen@c.dk